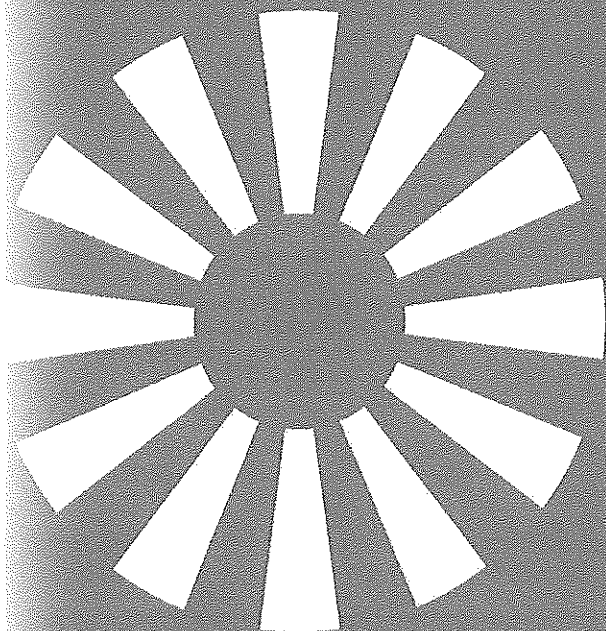
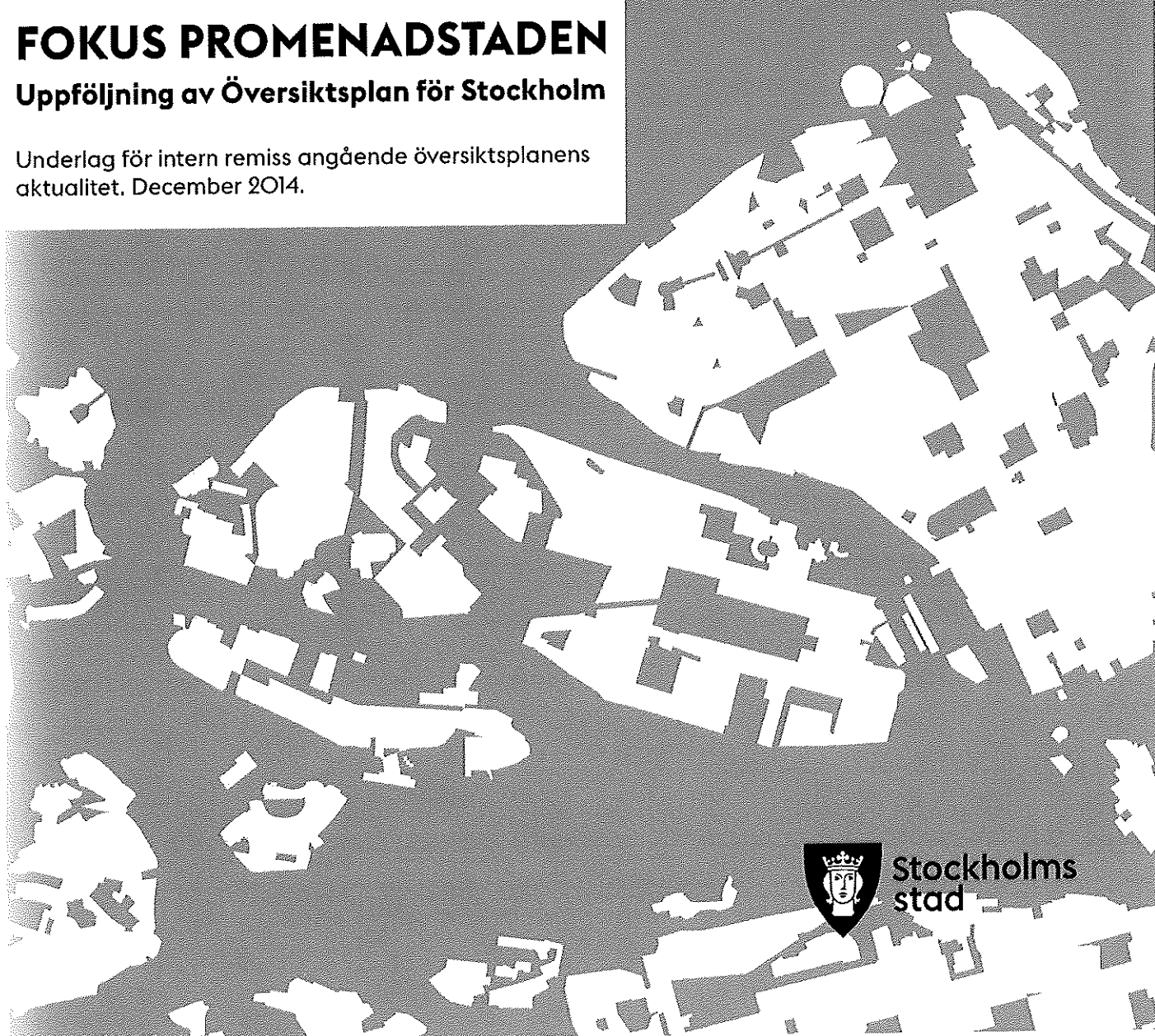

FOKUS PROMENADSTADEN

Uppföljning av Översiktsplan för Stockholm

Underlag för intern remiss angående översiktsplanens aktualitet, December 2014.

Stockholms
stad

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING

s. 4

INLEDNING

s. 6

Bakgrund

Syfte

Organisation, förankring, delprojekt

Förhållande till andra pågående processer

Bedömning av översiktsplanens aktualitet

UTMANINGAR FÖR FRAMTIDENS STADSBYGGANDE

s. 9

Fortsatt tillväxt ställer högre krav på långsiktig planering

Många intressen samspelar i en modern stad

En större och starkare region ökar Stockholms attraktionskraft

Globaliseringen påverkar regionen på flera sätt

Miljö- och klimatfrågorna får allt större betydelse

Stora sociala skillnader i storstadsregioner

Utmaningarnas aktualitet

Minskad klimatpåverkan genom samordnad trafik- och bebyggelseplanering

Hållbar utveckling

FOKUSOMRÅDEN

s. 15

2.2 Stockholm som staden på vattnet

2.3 Ett starkt närliv och utbildningssystem

2.4 En socialt sammanhållen och levande stad

2.5 Idrott, rekreation och attraktiva grönområden

2.6 Ett modernt transportsystem och hållbart resande

2.7 Bostadsförsörjning i en växande stad

2.8 Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem

2.9 En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden

2.10 Miljö, hälsa och säkerhet i en tät storstad

STADSUTVECKLINGSSTRATEGIER

s. 21

Strategi 1: Fortsätt att stärka centrala staden

Strategi 2: Satsa på attraktiva tyngspunkter

Strategi 3: Koppla samman stadens delar

Strategi 4: Främja en levande stadsmiljö i hela staden

TRAFIKINFRASTRUKTUR

s. 31

Utgångspunkter för bedömning av aktualiteten

Begrepp som används för att klassificera trafikinfrastrukturobjekten

Sammanfattande bedömning av transportinfrastrukturens aktualitet i översiktsplanen

Nya projekt att överväga och kommande förändrade förutsättningar

SLUTSATSER OM ÖVERSIKTSPLANENS GENOMFÖRANDE

s. 33

Gemensamt uppdrag för stadens förvaltningar och bolag

Stadens roll i utvecklingen av ytterstaden

Stadens drivande i stadsutvecklingen

Hållbar utveckling

Stadens ekonomi

Förändrad syn på projektekonomi?

Vikten av planering på områdesnivå

Risk att bygga bort långsiktiga förtätningsmöjligheter

MELLANKOMMUNALA INTRESSEN OCH RIKSINTRESSEN

s. 41

Länsstyrelsens redogörelse för statliga och mellankommunala intressen

Områden av riksintresse för kulturmiljövården

SAMMANFATTNING

Ett politiskt uppdrag

7 mars 2013 gav stadsbyggnadsnämnden stadsbyggnadskontoret i uppdrag att påbörja arbetet med Fokus Promenadstaden, som är en uppföljning av Stockholms översiktsplan. Arbetet har förankrats brett i stadens förvaltningar och bolag. Föreliggande rapport är underlag för en remiss inom staden om översiktsplanens aktualitet. Efter remissen revideras rapporten och blir underlag för politiskt ställningstagande.

Rapporten innehåller bedömningar av aktualiteten i översiktsplanens olika avsnitt: utmaningar, fokusområden, stadsutvecklingsstrategier, och trafikinfrastruktur. Slutsatser dras även om översiktsplanens genomförande. Länsstyrelsens redogörelse för statliga och mellankommunala intressen som har betydelse för översiktsplanen redovisas.

Rapporten innehåller också ett förslag till fortsatt arbete med riksintresseområden för kulturmiljövården, med fokus på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården samt Vällingby – Räcksta.

Fokusområden

Flerparten av översiktsplanens nio fokusområden bedöms vara i huvudsak aktuella. Inom några områden har så stora förändringar skett att avsnitten bedöms vara inaktuella. Detta gäller bl.a. bostadsförsörjning, där kraftigt ökade prognoser innebär nya utmaningar för staden. Inom området miljö och klimat finns nya styrdokument och kunskapsunderlag som får stor påverkan på översiktsplanen. Kulturmiljöfrågor och kulturens betydelse i stadens utveckling behöver lyftas fram tydligare. Även beträffande transport och framkomlighet ställer stadens snabba utveckling nya krav på den översiktliga planeringen.

Stadsutvecklingsstrategier

Översiktsplanens fyra stadsutvecklingsstrategier bedöms vara i huvudsak aktuella. I rapporten beskrivs utmaningar kring strategiernas genomförande, bl.a. konstateras att inriktningen för den centrala stadens utvidgning behöver förtydligas och genomförandefrågorna diskuteras. Arbetet med tyngdpunkter i ytterstaden ställer krav på utvecklat samarbete inom staden. Strategin om att koppla samman staden behöver preciseras, med fokus på vilka samband som är viktigast att utveckla. Det finns ett behov av att diskutera tillämpningen av strategin att främja en levande stadsmiljö i hela staden.

Slutsatser om genomförandet av översiktsplanen

Gemensamt uppdrag för stadens förvaltningar och bolag

För att förtydliga de olika förvaltningarnas och bolagens ansvar för stadsutvecklingen behöver prioriterade projekt tydligare lyftas fram som gemensamma mål och uppdrag i budget.

Stadens roll i utvecklingen av ytterstaden

Staden måste sannolikt vara beredd att ta en aktiv roll för att få igång bostadsbyggande i prioriterade områden i ytterstaden. Detta kan ställa krav på nya arbetssätt och samarbetsformer.

Staden drivande i stadstvecklingen

Staden har möjlighet att styra och driva på utvecklingen i önskad riktning, så att bostadsförsörjning, kvalitet och ekonomi tryggas, t.ex. genom markinnehav och prioriteringar.

Hållbar stadsutveckling

Hållbarhetsperspektiven behöver stärkas i planeringen, inte minst de sociala aspekterna. Ställningstaganden i revideringen av stadens vision blir viktiga utgångspunkter för en uppdatering av översiktsplanen.

Stadens ekonomi

En hållbar ekonomi ställer krav på att prioriteringar görs mellan större bostadsprojekt som innebär stora investeringar för staden.

Förändrad syn på projektekonomi

Satsningar på att utveckla det offentliga rummet bygger generellt på att medel tillgängliggörs genom bostadsbyggande. För att staden ska kunna prioritera angelägna satsningar på andra platser behöver nya former för finansiering utvecklas.

Vikten av program på områdesnivå

En förutsättning för att översiktsplanens strategier ska kunna konkretiseras och tillämpas geografiskt är att staden bedriver planering med helhetssyn. Det är viktigt med en samsyn inom staden om när och hur program på områdesnivå ska göras.

Risk för att staden bygger bort långsiktiga förtätningsmöjligheter

Bostadsmålet till 2030 blir svårt att uppnå om staden har allt för stort fokus på små kompletteringsprojekt. Om Stockholm ska rymma minst 140 000 nya lägenheter krävs en mycket medveten planering med strategiska prioriteringar.

INLEDNING

Varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om översiktsplanen är aktuell.

Fokus promenadstaden är en uppföljning av Stockholms översiktsplan. I rapporten görs en bedömning av översiktsplanens aktualitet i olika delar. Slutsatser dras också kring översiktsplanens genomförande.

Frågeställningar:

- Utvecklas staden i enlighet med översiktsplanen?
- Har förutsättningarna förändrats?
- Hur fungerar översiktsplanen som styrdokument?

Bakgrund

Översiktsplanen är det styrdokument där staden anger inriktningen för mark- och vattenanvändningen samt bebyggelseutvecklingen. Enligt Plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige varje mandatperiod ta ställning till om stadens översiktsplan är aktuell.

Stadsbyggnadsnämnden fattade i maj 2007 och i januari 2008 beslut om att staden ska bedriva en rullande översiktsplanering. Besluten innebar att stadsbyggnadskontoret påbörjade en mer effektiv översiktsplaneprocess som skulle möjliggöra antagande av en ny översiktsplan inom varje mandatperiod. Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm, antogs av kommunfullmäktige i mars 2010 och vann laga kraft i april 2012.

I samband med översiktsplanens antagande beslutades att ge stadsbyggnadskontoret tre uppdrag. Stadsbyggnadskontoret skulle i samverkan med andra berörda förvaltningar parter göra en översyn av byggnadsordningen, vilket bl.a. resulterat i Arkitektur Stockholm – en strategi för stadens gestaltning. Tillsammans med trafikkontoret gavs stadsbyggnadskontoret även i uppdrag att ta fram en strategi för utveckling av stadens parker och natur, Den gröna promenadstaden. Arkitektur Stockholm och Den gröna promenadstaden blir vid antagande tematiska tillägg till översiktsplanen. Stadsbyggnadskontoret gavs även i uppdrag arbeta fram en ny energiplan för Stockholm. Stadens nya Energiplan antogs av kommunfullmäktige i oktober 2013. Energiplanen har statusen planeringsunderlag. De två tematiska tilläggen till översiktsplanen innebär fördjupningar av översiktsplanen och utgör tillsammans med energiplanen viktiga delar i stadens rullande översiktsplanering.

Syfte

Fokus Promenadstaden är namnet på den process inom vilken stadens översiktsplan följs upp. Uppföljningen är en del i stadens rullande översiktsplanering. Denna rapport är ett resultat av processen. Rapporten är underlag för en remiss om översiktsplanens aktualitet.

Övergripande frågeställningar

Översiktsplanens aktualitet har analyserats utifrån följande perspektiv:

- Utvecklas staden i enlighet med översiktsplanens strategier och planeringsinriktningar?
- Finns nya förutsättningar och politiska beslut som påverkar översiktsplanen?

Dessa perspektiv överensstämmer med Länsstyrelsens rekommendationer om övergripande frågor att utreda som ett led i att förklara en översiktsplan aktuell. Eftersom Promenadstaden är stadens första översiktsplan av strategisk karaktär har uppföljningen även sökt svar på frågan:

- Hur fungerar översiktsplanen som styrdokument och arbetsredskap i stadens processer?

Som en följd av stadens fokus på att bereda plats för fler människor att bo i Stockholm så har Fokus Promenadstadens uppföljning framförallt koncentrerats på planerade bostäder. Det är emellertid viktigt att poängtera att planering pågår för alla de funktioner som gör Stockholm till en bättre stad.

Organisation, förankring, delprojekt

Stadsbyggnadskontorets ledningsgrupp har varit styrgrupp för projektet. Arbetet har letts av planavdelningens sektion för strategisk planering. En viktig utgångspunkt har varit att förankra arbetet väl i stadens berörda förvaltningar och bolag. I likhet med framtagandeprocessen för Promenadstaden så har en förvaltningsövergripande referensgrupp med nyckelpersoner i ledande befattningar deltagit i arbetet. Nyckelpersonerna representerar åtta av stadens förvaltningar och bolag och har gett värdefulla inspel till arbetet och bidragit till att förankra projektets slutsatser. Därutöver har ett mycket stort antal tjänstemän i staden varit involverade i processen.

Arbetet har drivits i form av fem delprojekt. De olika delprojekten har löpt parallellt och slutsatserna som presenteras i denna rapport är ett resultat av ett givande utbyte av slutsatser och perspektiv mellan delprojekten.

Uppföljningen av översiktsplanen har involverat tjänstemän på stadens olika förvaltningar och bolag samt regionala aktörer.

Arbetet har genomförts i fem delprojekt med olika syften och upplägg.

Delprojekt 1: Fokusområden

Översiktsplanens strategier bygger på en balans av de allmänna intressen som lyfts fram i de nio fokusområdena. Översiktsplanens olika fokusområden har analyserats utifrån vilka nya beslut, ställningstaganden, planeringsunderlag och styrdokument av övergripande karaktär som tillkommit. De ändrade förutsättningarnas påverkan på planeringsinriktningar och strategier har belysts.

Referensgruppsmöten har genomförts inom ramen för de nio fokusområdena. Syftet med referensgruppsmötena har varit att kvalitetssäkra stadsbyggnadskontorets nulägesanalys, fördjupa översiktsplanens förankring i staden, samt att samla in kunskap om hur det är att arbeta med en strategisk översiktsplan. Referensgruppsmötena har engagerat ett sextiototal personer från 33 kommunala och regionala förvaltningar och bolag.

Delprojekt 2: Stadsutvecklingsstrategier

Översiktsplanens stadsbyggnadsstrategier har följts upp och deras aktualitet och genomförande har bedömts. Slutsatser har dragits med grund i bl.a. analyser av pågående program och planer, workshops anordnade som en del av uppdraget *Bostadspotential i Stockholm* (se sid 8) och intervjuer med nyckelpersoner. Arbetet har engagerat ett 150-tal områdesansvariga, projektledare och chefer på främst stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och trafikkontoret. Därtill har referensgruppen med nyckelpersoner i ledande befattningar på åtta förvaltningar och bolag gett värdefull input till arbetet.

Delprojekt 3: Styrning

I översiktsplanens genomförandekapitel poängteras att planen är ett övergripande styrdokument för Stockholms stads samtliga förvaltningar och bolag som ansvarar för olika delar av stadens utveckling. Detta kräver styrning och uppföljning via budget och ILS. Delprojektet har analyserat genomförandet utifrån detta perspektiv och för att se vilken påverkan översiktsplanen har haft på de tekniska förvaltningars uppdrag. Därtill har översiktsplanens påverkan

Vision 2030

Inom staden pågår ett arbete med att revidera Vision 2030.

Bostadspotential Stockholm

Stadens förvaltningar driver ett gemensamt arbete med att visa hur det nya bostadsbyggnads-målet kan klaras.

på utformningen av andra styrdokument med stor betydelse för stadsutvecklingen undersökts. Slutsatser har dragits med grund i både textanalyser och de olika möten som hållits inom ramen för delprojekt 1 och 2. Referensgruppen med nyckelpersoner i ledande befattningar har gett värdefull input till arbetet.

Delprojekt 4: Omvärldsanalys och regionalt perspektiv

En övergripande omvärldsbevakning har genomförts med syftet att täcka in de omvärldsförändringar och megatrender som är av en mer övergripande karaktär. Därtill har viktiga regionala frågor identifieras tillsammans med regionala aktörer. Slutsatser har dragits med grund i både textanalyser och möten med regionala aktörer.

Delprojekt 5: Riksintressen för kulturmiljövården

För att möta Länsstyrelsens synpunkter i granskningsyttrandet av översiktsplanen har delprojektet arbetat fram ett underlag för redovisning inom ramen för aktualitetsprövningen av Promenadstaden.

Förhållande till andra pågående processer

Översiktsplanen utgår från Vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass som stadens nuvarande definition av hållbar tillväxt. För närvarande driver stadsledningskontoret ett projekt med målet att utvärdera och revidera Vision 2030, för att fånga händelseutvecklingen sedan 2007. Detta mot bakgrund av att Stockholms expansion gått betydligt snabbare än vad som antogs 2007. En ambition i arbetet med revidering av stadens vision är att identifiera utmaningar som påverkar staden. Identifierade nya utmaningar och andra ställningstaganden inom ramen för revideringen kommer att utgöra viktiga inriktningar för en uppdaterad översiktsplan.

Till följd av ett uppdrag i budget 2013 bedriver stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret och trafikkontoret ett gemensamt utvecklingsarbete för att visa hur staden klarar av det nya bostadspolitiska målet – Bostadspotential i Stockholm. Resultatet ska bli ett planeringsunderlag som redovisar potentialen för hur många bostäder som kan byggas inom ramen för Promenadstadens olika strategier oavsett tidsperspektivet. Bostadspotential i Stockholm ska bli ett underlag för prioriteringar av stadens utbyggnad och utgöra underlag för ställningstaganden i samband med en reviderad Vision och uppdaterad översiktsplan. Uppföljningen av översiktsplanen har bedrivits parallellt med Bostadspotential i Stockholm, vilket har gagnat båda processerna.

Bedömning av översiktsplanens aktualitet

En bedömning av översiktsplanens aktualitet görs utifrån graderingsskalan aktuell, i huvudsak aktuell, inaktuell:

Aktuell = endast mindre justeringar behöver göras

I huvudsak aktuell = större justeringar och översyn av en eller flera planeringsinriktningar eller vägledningar behöver göras

Inaktuell = avsnittet bedöms så inaktuell att det behöver arbetas om

Graderingen används för översiktsplanens fokusområden, stadsutvecklingsstrategier och trafikobjekt.

UTMANINGAR FÖR FRAMTIDENS STADSBYGGGANDE

Detta avsnitt relaterar till kapitel 1 i översiktsplanen, om utmaningar och visioner. Analysen utgår främst ifrån slutsatser i delprojekt 4.

Fortsatt tillväxt ställer högre krav på långsiktig planering

Stadens och regionens befolkning växer mycket fort. Nya befolkningsprognoser har tagits fram både för staden och länet. Siffrorna visar att Stockholms stad förmodligen blir en miljonstad redan kring 2021/2022, och inte år 2030 som prognosen var vid ÖPs antagande. År 2030 väntas befolkningen uppgå till 1,1 miljoner invånare och år 2040 till 1,2 miljoner. 2014 kommer befolkningen att uppgå till 900 000. Då har befolkningen ökat med 100 000 invånare på bara sex år. Så snabbt har en folkökning i Stockholm endast skett mellan åren 1941–1947, då stadens befolkning ökade från 600 000 till drygt 700 000 invånare.

Det stora barnafödandet under 2000-talet medför att antalet skolbarn ökar markant. Enligt skolförvaltningen behövs mer än 16 000 nya grundskoleplatser fram till 2020 inom Stockholms stad. Prognoserna visar även på en stark ökning av pensionärer i åldern 65–79 de närmaste 10 åren. Antal äldre över 80 år minskar de närmaste 10 åren, för att sedan åter öka. Det är viktigt att nya prognoser arbetas in i översiktsplanen och hanteras i fortsatt program- och detaljplanarbete.

Många intressen samspekar i en modern storstad

I Framtidsutredningen 2013, framtagen av staden, påtalas ett antal nya utmaningar för staden. Det är avgörande för stadens miljöambitioner att höga lönsamhetskrav framöver inte minskar stadens möjligheter att ställa stränga energi- och miljökrav vid ny- och ombyggnation. Samtidigt medför de stora volymerna av bostäder som måste byggas att kraven på lönsamhet i stadens investeringsprojekt ökar. Staden har högt ställda mål för bostadsbyggande. Upp-

Nya befolkningsprognoser för staden och länet behöver arbetas in i översiktsplanen.

Det krävs en hög takt i samhällsbyggandet för att möta den växande befolkningens behov med nya bostäder, arbetsplatser, förskolor, skolor, gator, parker, omsorgsfastigheter, fritids- och kulturverksamheter, infrastruktur och kollektivtrafik. (Hammarby sjöstad)

fyllande av målen är beroende av byggherrarnas verkställande, vilket i sin tur beror av konjunkturläget och lönsamhetsbedömningar.

Framtidsutredningens bedömning är att det krävs ett högt utvecklingstempo och stora investeringar inom samhällets samtliga sektorer för att staden ska kunna möta den växande befolkningens behov. Det behövs en hög takt i samhällsbyggandet, dvs. planering och byggande av bostäder, arbetsplatser, förskolor, skolor, gator, parker, omsorgsfastigheter, fritids- och kulturverksamheter. Dessutom krävs många och stora infrastruktur- och kollektivtrafikinvesteringar för att genomföra Promenadstadens intentioner och skapa den önskade nya trafikhierarkin.

Vikten av regional samplanering

Landstingets TMR uppmärksammar att det behövs en fortsatt utvecklad samplanering i Stockholmsregionen. Den starka befolknings- och arbetsplatstillväxten kräver ett bra samspel mellan staden och regionen inklusive länets kommuner, främst Stockholms grannar.

En större och starkare region ökar Stockholms attraktionskraft

Den funktionella regionen Stockholm-Mälardalen har de senaste åren utvidgats till Östra Mellansverige och inkluderar nu även Östergötland, Gävleborgslän och Dalarnas län. Denna utveckling bör återspeglas i översiktsplanen, t.ex. avseende vilken roll Stockholms stad har i en växande storregion. Det är rimligt att detta perspektiv behandlas och besvaras i arbetet med revidering av stadens vision.

Stockholm Business Alliance (en del av Stockholm Business Region) har numera 51 kommunmedlemmar i sju län. Huvuduppgiften är att lyfta fram regionens samlade fördelar och genom detta skapa bättre förutsättningar för att locka investerare och nya etableringar. Visionen är att långsiktigt behålla positionen som norra Europas ledande tillväxtregion.

Flerkärnighet får påverkan på stadens utveckling

Den flerkärniga utvecklingen både i länet och Östra Mellansverige har lyfts fram i RUFS som den möjligtvis viktigaste övergripande rumsliga utvecklingsinriktningen för Stockholms stad. Utvecklingen av de regionala stadskärnorna inklusive den centrala kärnan, dvs. Stockholms innerstad och delar av Nacka, Solna och Sundbyberg, påverkar hur översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier kan förverkligas.

Länsstyrelsens utvecklingsområden för fortsatt tillväxt och strategi för världens mest innovationsdrivna ekonomi år 2025

Länsstyrelsens rapport "Strategisk inriktning för 2012-2013" identifierar fem utvecklingsområden där det krävs gemensamma insatser för att regionens tillväxt inte ska dämpas: bostäder, infrastruktur, klimat och energi, innovationskraft och arbetsmarknad/ kompetensförsörjning. Länsstyrelsen har tagit fram en strategi och ett handlingsprogram för att Stockholmsregionen ska gå från den nuvarande styrkepositionen till att vara världens mest innovationsdrivna ekonomi år 2025.

Den starka befolknings- och arbetsplatstillväxten ställer krav på ett bra samspel mellan Stockholms stad och regionen. Stockholms roll i en växande storregion behöver förtydligas.

Utvecklingen av de regionala stadskärnorna påverkar genom förändring av översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier.

Länsstyrelsen har tagit fram en strategi för att Stockholmsregionen ska bli världens mest innovationsdrivna ekonomi år 2025.

Kista science city är ett av Stockholms viktigaste företagsområden. Kista är utpekad som regional stadskärna och som tyngdpunkt i översiktsplanen.

Företagsområden i världsklass

Inom ramen för projektet Företagsområden i världsklass uppdateras dokumentet "Riktlinjer för företagsområden". Efter en nulägesanalys av stadens företagsområden kommer en stadsövergripande vision för företagsområdena att tas fram. Visionen kommer att bli ett viktigt planeringsunderlag för en uppdaterad översiktsplan. Ett viktigt perspektiv är hur Stockholm även i fortsättningen kan attrahera innovativa framtidsföretag och hur nuvarande företagsområden ska utvecklas så att även störande, men för staden viktiga verksamheter får plats. Generellt är det också viktigt för staden att inkorporera företags- och näringslivsfrågor bättre i områdes- och detaljplanering.

Globaliseringen påverkar regionen på flera sätt

I globala jämförelser mellan städer framställs Stockholm som en innovativ stad med ett väl fungerande kunskapsintensivt näringsliv, en stad bland de främsta i världen inom IT och forsknings- och utvecklingsverksamheter, en stad med en hög livskvalitet, samt en av de städer i världen som satsar hårdast på en hållbar utveckling. Stockholm är således väl rustat för att möta alla globaliseringens utmaningar.

Omvärldsbevakningen pekar tydligt på att Stockholmsregionens attraktivitet och framtida ekonomiska styrka bla bygger på att regionens företag lyckas med nya innovationer. Länsstyrelsens prioriteringar liksom rapporter från både OECD och London School of Economics poängterar att en utmaning för staden är att hela tiden vara i framkant och även att omsätta innovationer inom t.ex. miljöteknik i konkreta produkter som gagnar Stockholms utveckling. Detta gäller lösningar som tas fram i stadens miljöprofilområden, liksom innovationer inom miljöteknik i allmänhet.

Grön tillväxt

Grön tillväxt och grön ekonomi är två synonyma begrepp som har vunnit stor uppmärksamhet de senaste åren. Det handlar om att förena ambitioner om ekonomisk tillväxt med minskad miljöpåverkan. Aspekten lyfts fram i två rappor-

Stockholmsregionens attraktivitet och framtida ekonomiska styrka bygger bland annat på att regionens företag fortsatt lyckas med nya innovationer.

Betydelsen av Grön tillväxt kommer att öka, vilket innebär att ambitioner om ekonomisk tillväxt förenas med minskad miljöpåverkan.

Näringslivet upplever idag bostadsbristen som ett av de största hoten mot Stockholms tillväxt.

Globaliseringen kommer fortsatt att ge avtryck på hur staden organiseras, hur offentliga platser gestaltas och hur det sociala livet i staden kan se ut i framtiden.

Att hantera klimatförändringarnas olika konsekvenser är en stor utmaning för Stockholm, inte minst på grund av det vattennära läget.

ter från OECD respektive London School of Economics. Innovationer inom miljöteknik bidrar till stadens internationella profil som ledande inom hållbar utveckling. OECD pekar likafullt på faktumet att regionen behöver fortsätta att göra stora ansträngningar framöver för att hålla sig före många andra storstäder i världen med liknande profil.

Tillgång till bostäder allt viktigare för näringsliv och akademi

Näringslivet upplever i dag bostadsbristen som ett av de största hoten mot Stockholms tillväxt. Möjlighet att tillhandahålla en bostad nämns allt oftare som en viktig aspekt för att näringslivet och akademierna ska kunna attrahera rätt kompetens. I detta perspektiv framhålls även särskilt tillgång till hyresrätter som viktigt för att arbetsmarknaden ska fungera bra. Det finns också en påtalad brist på studentbostäder, vilket riskerar att medföra att studenter väljer bort Stockholmsregionen trots högklassiga utbildningar och forskningsmiljöer.

Globaliseringens påverkan på samhälle och individ

Globaliseringen är alltså en megatrend. Ökad rörlighet (kapital, arbetskraft, råvaru- och varuflöden och tjänster), ökade osäkerheter vad gäller ekonomiska aktiviteter och därmed stigande säkerhetsbehov för företag och individer, ett ökat nätverkande som skapar decentraliserade strukturer samt en omfattande digitalisering av alla mänskliga aktiviteter och tillverknings-/tjänsteprocesser är alla konsekvenser av globaliseringen. Trenderna har avgörande betydelse för hur Stockholm kommer att se ut framöver eftersom de nya behoven påverkar den fysiska strukturen avseende t.ex. kontor, verksamhetsområden, handel och transportflöden.

Globaliseringen innebär också påtaglig påverkan på individer. Dels i form av digitaliseringen, men också i form av förändrade konsumtions- och resmönster, en fortsatt ökande kommersialisering av det offentliga rummet och det privata livet. Förändringarna kommer att ge avtryck på hur staden organiseras, hur offentliga platser gestaltas och hur det sociala livet i staden kan se ut i framtiden.

Miljö- och klimatfrågorna får allt större betydelse

Klimatutmaningen betecknas i Promenadstaden som en av de största av vår tid. Kunskapen om att klimatförändringarna orsakas av människan har ökat markant de senaste åren och sannolikheten av betydande klimatförändringar är mycket stor.

Sedan Promenadstadens antagande har en stor mängd rapporter, styrdokument och riktlinjer tillkommit inom detta område, såväl på internationell som på nationell, regional och lokal nivå. Särskilt viktig är den senaste IPCC rapporten (Climate Change 2013: The Physical Science Basis) som slår fast att klimatförändringarna beror på människans påverkan och att uppvärmningen med stor sannolikhet fortsätter till en nivå av mer än två grader vid seklets slut. Utmaningen att hantera klimatförändringarnas olika konsekvenser är en strategiskt viktig fråga för Stockholm, inte minst på grund av sitt vattennära läge.

De två andra miljöaspekter som nämns inom avsnittet, buller och luftkvalitet, är utmaningar för staden i planeringen av en tätare stad. Flera miljöaspekter saknas emellertid. Här bör därför även andra aspekter tas upp: vatten (främst dagvattenhantering), biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt en förbättrad resurshushållning inklusive avfallshantering.

Stora sociala skillnader i storstadsregioner

Stora sociala skillnader är alltjämt en stor utmaning. Enligt den diskussion och de nya studier som nu finns tillgängliga gällande social hållbarhet bör detta perspektiv kunna tydliggöras och utvecklas i översiktsplanen. Utvecklingsarbeten i Botkyrka, Malmö och Göteborg är goda exempel. Framtidsutredningens avsnitt om hållbar upprustning och blandade boendemiljöer för stärkt sammanhållning är också en viktig utgångspunkt. Särskilda aspekter som kan lyftas fram bättre är hälsa, utbildning, delaktighet och ungas tillgänglighet till arbetsmarknaden. Även nyanlända immigranternas särskilda integrationsproblem skulle kunna tas upp. Se även diskussion under fokusområde 2.4 En socialt sammanhållen och levande stad.

Stora sociala skillnader inom Stockholms stad är en utmaning som behöver belysas bättre i översiktsplanen.

Utmaningarnas aktualitet

Utifrån iakttagelser i omvärldsanalysen har en aktualitetsbedömning gjorts av översiktsplanens utmaningar. Av sammanställningen nedan framgår om utmaningarna behöver förnyas/kompletteras, och vilka nya utmaningar som bör lyftas fram.

Kriterium	Utmaning	Fortsatt tillväxt	Intressen samspelar	Storre region	Globaliseringen	Miljö- och klimatfrågor	Sociala skillnader
Rubrik OK		✓		✓		✓	
Ny rubrik behövs			✓		✓		✓
Textinnehåll helt OK							
Budskapet förnyas		✓	✓	✓	✓		✓
Innehåll kompletteras		✓	✓		✓	✓	
Texten kan kortas ned				✓		✓	

Nya utmaningar som bör lyftas fram i översiktsplanen:

- Minskad klimatpåverkan genom samordnad trafik- och bebyggelseplanering
- Hållbar utveckling

Minskad klimatpåverkan genom samordnad trafik- och bebyggelseplanering

Stadens och regionens starka befolkningsökning ställer krav på ett kraftfullt agerande från staden och en mängd andra aktörer beträffande investeringar i kollektivtrafik och infrastruktur. Framtidsutredningen framhåller att hantering av tillväxten kräver investeringar för en ökad kollektivtrafikandel och förbättrad infrastruktur för cyklar och gångtrafikanter. Att bygga ikapp och öka kapaciteten i transportsystemet kommer att kräva stora satsningar de närmaste decennierna. 2013 års Stockholmsförhandling är ett gott tecken, men måste åtföljas av fler satsningar.

Att bygga ikapp och öka kapaciteten i transportsystemet kommer att kräva stora satsningar de närmaste decennierna.

Att ny bebyggelse samplaneras med kollektivtrafiksatsningar är en förutsättning för Promenadstaden och för att staden ska klara målet att vara fossilbränslefritt 2050. Även genomförandet av Framkomlighetsstrategin med sin omvända trafikhierarki är en stor utmaning för staden. T.ex. är det viktigt att staden jobbar mer med utredningar för trafikstrukturer, för att se hur förtätning påverkar framkomligheten i ett större perspektiv.

Den viktiga kopplingen mellan infrastruktur- och bebyggelseplanering behöver belysas bättre.

Sammantaget innebär dessa förutsättningar att kopplingen mellan infrastruktur- och bebyggelseplanering behöver lyftas fram som en egen utmaning. Samtidigt kan konstateras att öppnandet av Citybanan, med förbättrad turtäthet och framkomlighet för pendeltåg, är en resurs. Ännu har satsningen inte blivit den drivkraft för stadsutveckling i närheten av de mest centrala stationslägena som kan förväntas.

Hållbar utveckling

Hållbarhet är en grundläggande och tvärgående fråga för stadsplaneringen. Hållbarhetsaspekterna är därför integrerade i översiktsplanens olika delar. Vikten av hållbarhetsfrågornas hantering i planeringen är en mycket tydlig slutsats av omvärldsbevakningen. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att hållbar stadsutveckling behöver lyftas fram som en egen utmaning i översiktsplanen. Detta kan bidra till att hållbarhetsperspektiven blir än mer framträdande i stadens planering.

I kapitel 1.3 av översiktsplanen nämns Vision 2030 och vikten av en långsiktigt hållbar utveckling. Vision 2030 ska revideras och en avgörande del av revideringen handlar om att integrera och lyfta fram viktiga hållbarhetsaspekter för Stockholms utveckling. Denna process avslutas under hösten 2014. Hur frågan hanteras i stadens förslag till reviderad vision blir viktigt att ta hänsyn till i en kommande uppdatering av översiktsplanen. I den kommande uppdateringen bör kapitel 1.3 och alla utmaningar i översiktsplanen ses över utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Bland annat kan de omfattande slutsatser som Delegationen för Hållbar Stadsutveckling kommit fram till användas och utvecklas för Stockholms del. Även erfarenheter från pågående planering för Norra Djurgårdsstaden, Årstafältet m.fl. bör införlivas i en uppdatering av översiktsplanen.

Hållbar stadsutveckling behöver lyftas fram för att hållbarhetsperspektiven ska bli tydligare i stadens planering.

FOKUSOMRÅDEN

Detta avsnitt relaterar till kapitel 2 i översiktsplanen om allmänna intressen och fokusområden. Nedan redovisas omvärldsförändringars påverkan på stadsutvecklingsstrategierna och planeringsinriktningarna för respektive fokusområde.

2.2 Stockholm som staden på vattnet

Intresseavvägningen mellan en "tät och sammankopplad stad" och att "ge plats för stadens vatten", liksom att "säkerställa kraven på god vattenkvalitet" behöver förtydligas.

Fokusområdet behöver förtydligas och uppdateras. Detta gäller särskilt de avsnitt som relaterar till stadens arbete för klimatanpassning och dagvattenhantering. Inom området finns ett stort behov av att utveckla kommunövergripande planeringsunderlag som underlättar för efterkommande planering. Planeringsinriktningen som berör omhändertagande av stadens blåa värden ur ett rekreativt perspektiv bör utvecklas. Med anledning av att Stockholms hamnar via beslut i EU fått status av s.k. corehamn bör planeringsinriktningen gällande stadens hamnfunktioner kompletteras.

Fokusområdet om vatten behöver förtydligas och uppdateras, särskilt avseende stadens arbete för klimatanpassning och dagvattenhantering.

Fokusområde 2.2 bedöms i huvudsak aktuellt.

2.3 Ett starkt näringsliv och utbildningssystem

Stadsutvecklingsstrategierna påverkas av frågor gällande näringslivets behov av attraktiva boendemiljöer, goda transporter, utbildningsmöjligheter, tillgång till kvalificerad arbetskraft, trygga miljöer samt utveckling och förändring i företagsmiljöer. För att skapa goda förutsättningar för kunskaps- och tjänsteinstensiva verksamheter, möta den nya ekonomiska geografin och stå sig i den globala konkurrensen med andra städer måste staden understödja alla dessa aspekter.

Inom ramen för projektet Företagsområden i världsklass uppdateras dokumentet "Riktlinjer för företagsområden". Efter en nulägesanalys av stadens företagsområden kommer en stadsövergripande vision för företagsområdena att tas fram. Visionen kommer att bli ett viktigt planeringsunderlag för en uppdaterad översiktsplan.

Projektet Företagsområden i världsklass inbegriper en ny vision för Stockholms företagsområden som blir ett viktigt underlag till en uppdaterad översiktsplan. Strategi för arbetsplatser i söderort är ett viktigt nytt underlag.

I syfte att göra det mer attraktivt att starta och etablera företag i Söderort har Stockholm Business Region Development tagit fram en strategi för arbetsplatser i Söderort. Strategin handlar om paketering och samverkan, företagsområden och branscher, företagsområden i världsklass samt mark och lokaler. Av vikt är hur Söderort samspelar med grannkommunerna till Stockholm på Södertörn. En analys som Stockholm Business Region har låtit göra visar att det med dagens fördelning av verksamheter är svårt att nå upp till målet i Vision Söderort 2030 om 60 000 nya arbetsplatser. Analysen betonar vikten av att skapa sammanhållna och attraktiva kluster för kontor i innerstadsnära lägen som en förutsättning för att nå målet.

Planeringsinriktningar och strategier som rör social hållbarhet behöver utvecklas och förtydligas.

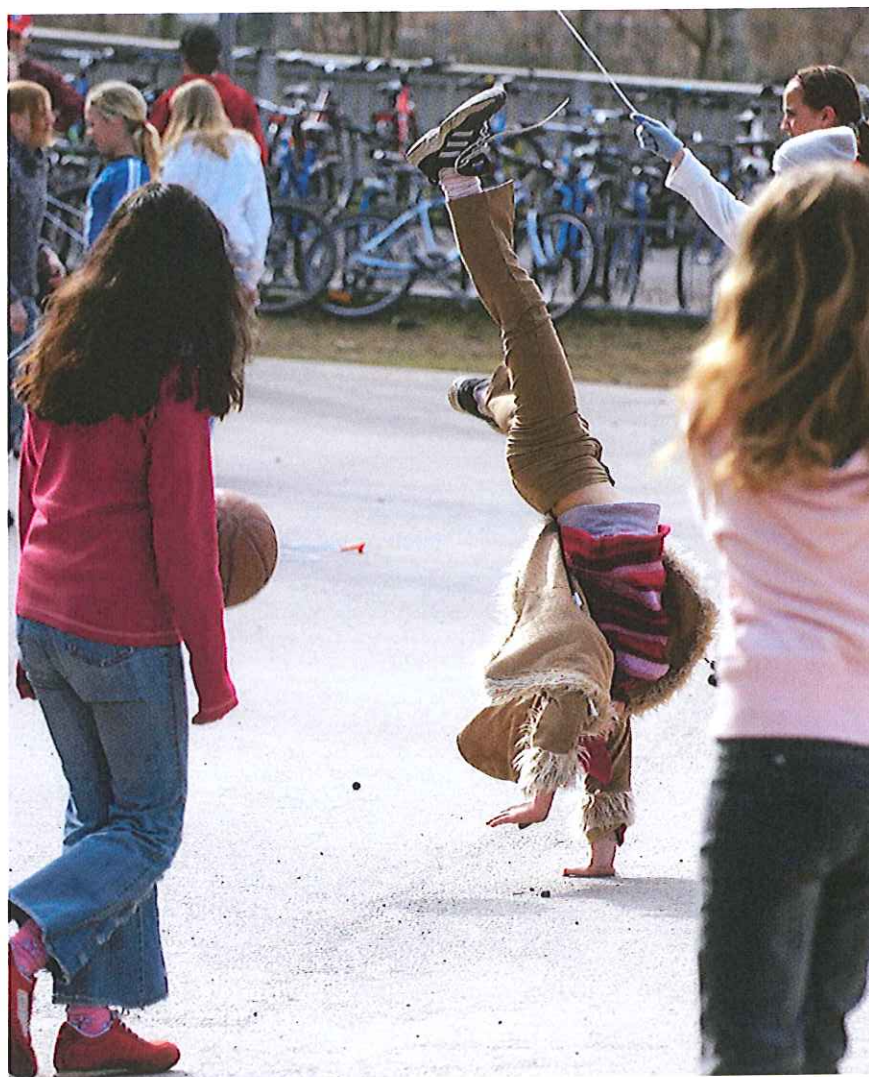
Stadens pågående planering för Albano är positiv för utvecklingen av innovativa miljöer för högre utbildning och forskning. Byggandet av studentbostäder är en prioriterad fråga för staden för att inte riskera att studenter väljer bort Stockholmsregionen trots högklassiga utbildningar och forskningsmiljöer.

Analysen visar på ett behov av bättre kunskap om handelns förutsättningar och möjligheter. Frågan är nära knuten till planeringsinriktningen inom fokusområde 2.4 gällande förutsättningar för ett tillgängligt serviceutbud i hela staden.

Fokusområde 2.3 bedöms i huvudsak aktuellt.

2.4 En socialt sammanhållen och levande stad

Uppföljningen av översiktsplanen har visat att planeringsinriktningar och strategier med bäring på social hållbarhet bör tydliggöras och framställas mer samlat. Det gäller t.ex. aspekterna folkhälsa, deltagande, tillgång till offentlig och kommersiell service och utveckling av gemensamma mötesplatser. Nya strategier i Den Gröna Promenadstaden utgör tillsammans med nya nationella mål och styrdokument och kommunala utvecklingsarbeten i Botkyrka, Malmö och Göteborg ett bra kunskapsunderlag.

Att tillgodose barns och ungas behov är en viktig uppgift i den växande staden. (Östberga)

Stadsbyggnadskontorets arbete för utvecklade former för medborgardialog i stadsutvecklingen har visat på vikten av tidig dialog i samband med programarbeten, liksom delaktighetens betydelse för social sammanhållning. I ett tidigt skede, innan markanvisningar är gjorda, finns större möjlighet för de som bor och verkar i området att påverka planeringen. Staden har bättre förutsättningar att informera om hur projektet hänger ihop med att Stockholm växer och den översiktliga planeringen. Det är viktigt för att skapa förtroende för stadsbyggnadsprocessen och förståelse för den växande staden. Stockholmnarnas lokalkunskap och idéer ger ett bättre beslutsunderlag och förutsättningar för en långsiktigt tryggad bostadsförsörjning. Med grund i dessa slutsatser och stadens samlade erfarenheter inom området bör planeringsinriktningen gällande det sociala perspektivet i planeringen utvecklas. Även vägledningar gällande sociala konsekvensanalyser bör utvecklas.

För att tillgodose barn och ungas behov bör en vägledning gällande barnkonsekvensanalyser utvecklas. Förutsättningar för ett tillgängligt serviceutbud i hela staden beror av mer kunskap om förutsättningar för handel, men också de behov som identifieras i en tidig dialog med såväl medborgare som andra aktörer. Utrymme för och gestaltning av skol- och förskolegårdar är viktiga frågor att utveckla beträffande samordnad planering för stadsutveckling och utbyggnad av samhällsservice.

Fokusområde 2.4 bedöms i huvudsak aktuellt.

2.5 Idrott, rekreation och attraktiva grönområden

Översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier behöver förtydligas med hjälp av bl.a. strategierna i Den gröna promenadstaden. Även det regionala perspektivet behöver bli tydligare. Trots att de befintliga texterna inte är direkt felaktiga bedöms avsnittet och dess planeringsinriktningar behöva omarbetas i sin helhet med hänvisning till ny kunskap och nya förhållningssätt i Den gröna promenadstaden och i det idrottspolitiska programmet. I dagsläget saknas flera viktiga frågeställningar som exempelvis grönskans betydelse för klimatanpassning. Exempelvis grönskans betydelse för klimatanpassning och andra ekosystemtjänster.

Fokusområde 2.5 bedöms i huvudsak aktuellt.

2.6 Ett modernt transportsystem och hållbart resande

En ökad befolkning i Stockholms stad kommer att innebära ett ökat resande. Nästan oavsett hur det tillkommande resandet kommer att fördela sig gör befolkningsökningen att det riskerar uppstå ökad trängsel i gatunätet och kapacitetsproblem i kollektivtrafiken. Staden har i och med Framkomlighetsstrategin tagit beslut om att öka framkomligheten för kapacitetsstarka färdmedel, dvs. kollektivtrafik, cykel och gång.

Stadsutvecklingsstrategi 1 påverkas av att den centrala stadens utvidgning innebär trafikalstrande effekter som inte är rimliga. Betydelsen av yt- och kapacitetsintensiva trafikslag som gång, cykel och kollektivtrafik är därför väsentlig. Målkonflikten behöver lyftas och vägledningar baserade på Framkomlighetsstrategin formuleras.

Fokusområdet om idrott, rekreation och attraktiva grönområden behöver omarbetas med anledning av de ställningstaganden som görs i Den gröna promenadstaden.

Med den nya Framkomlighetsstrategin har staden fattat beslut om att öka framkomligheten för kapacitetsstarka färdmedel, dvs. kollektivtrafik, cykel och gång.

2013 års Stockholmsförhandling påverkar den översiktliga planeringen.

Befolkningsprognoserna i såväl staden som länet har skrivits upp sedan översiktsplanen togs fram.

Stadens bostadsmål i förslag till budget 2014 är 140 000 bostäder till 2030

Godstransporter har idag ingen naturlig hemvist i ÖP. Godstrafik och citylogistik bör därför lyftas i detta fokusområde eftersom effektiva godsleveranser och en fungerande citylogistik är nödvändigt för ett attraktivt Stockholm. Godstransporter bör behandlas som ett separat färdmedel från övrig fordonstrafik. Behovet av godstrafik på järnväg kommer i framtiden att öka. Godstrafiken i Stockholm är även beroende av goda omlastnings-möjligheter mellan olika transportslag och flexibla lösningar för lagerhållning. Med inriktning på ovan kommer under hösten 2013 en godsplan att tas fram inom ramen för trafikkontorets fördjupade arbete med framkomlighetsstrategin. Fokus är näringslivets transporter på kort- och lång sikt. Ny kunskap om företagsområden tas fram inom ramen för projektet Företagsområden i världsklass.

Kollektivtrafik på vatten anses utgöra en outvecklad potential som en del av kollektivtrafikutbudet för dagliga resor, varför det bör övervägas att flytta avsnittet om pendelbåtstrafik till detta fokusområde. I samband med en uppdatering av översiktsplanen bör planeringsunderlag angående omstigningsplatser för båtpendling ses över.

Utfallet av 2013 års Stockholmsförhandling kommer att påverka den översiktliga planeringen och genomförandet av Stockholmsförhandlingen från 2007. Nya ställningstaganden kommer troligen att behövas i en kommande uppdatering av översiktsplanen. Förhandlingen får även påverkan på trängselskatten.

Fokusområde 2.6 bedöms i huvudsak aktuellt.

2.7 Bostadsförsörjning i en växande stad

Befolkningsutvecklingen har sedan 2006 varit betydligt högre än vad som förutsattes i Promenadstaden. Prognoserna i såväl staden som länet har sedan dess skrivits upp och krav finns från staten att öka ambitionen i bostadsbyggandet. Staden antog i budget för 2012 ett nytt mål om 100 000 nya bostäder i Stockholms stad till år 2030. Detta mål hanteras inom ramen för uppdraget Bostadspotential i Stockholm. Resultatet ska bli ett planeringsunderlag som redovisar potentialen för bostadsbyggande inom ramen för Promenadstadens olika strategier. Bostadspotential i Stockholm kan användas som underlag för prioriteringar av stadens utbyggnad - var och när. Bostadspotential i Stockholm kan vidare vara ett underlag för ställningstaganden i samband med en uppdaterad Vision och Promenadstad. I förslag till budget för 2014 skruvas stadens bostadsmål upp ytterligare, till 140 000 bostäder till 2030.

Fokusområde 2.7 bedöms inaktuellt.

2.8 Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem

Inom området har staden sedan antagandet av översiktsplanen låtit ta fram ett antal viktiga styrdokument: Miljöprogram 2012-2015, Energiplan, Åtgärdsplan för klimat- och energi, Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Därtill kan nämnas Handlingsplan för insamling av matavfall för biologisk behandling samt utredning om eventuell lokalisering av en ny energianläggning i Lövsta. Dokumenten går i linje med översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier. Som en följd av att staden växer kommer behovet av att de tekniska försörjningssystemen fungerar också att växa. Planering för detta måste ske långsiktigt.

Konkurrens om marken för områden och anläggningar för Stockholms tekniska försörjning behöver förtydligas, liksom vikten av stadens hamnar för olika ändamål. Stadens ökade ambitioner rörande matavfallsinsamling och produktion av biogas kommer att kräva nya anläggningar. För att användningen av solenergi ska öka behövs en vidareutveckling av stadens egna planeringsverktyg. Utvecklingen av ett mer integrerat fjärrvärmenät för flera producenter, s.k. öppet nät bör drivas vidare. Även arbetet med så kallade "smart grids" bör övervägas som tillägg inom fokusområdet. Beträffande främjande av goda bostäder och lokaler i miljöanpassade och energieffektiva hus ställer staden i och med det nya miljöprogrammet högre krav, t.ex. gällande energiprestanda. För stadens arbete inom detta område är det viktigt att lära sig av Norra Djurgårdsstadens och Järvalyftets olika pågående energirelaterade initiativ.

Inom området avfallshantering finns många motstående intressen, som t.ex. tillgänglighet för funktionshindrade, arbetsmiljö, säkerhetsfrågor, rationell insamling samt många och långa transporter. Riktlinjer för hämtning av avfall i bebyggda miljöer behöver utvecklas inom staden.

Planeringen för en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning bör utvecklas i stadens strategiska planering. Promenadstaden - med fördjupning i Gröna promenadstaden - pekar särskilt på vikten av att beakta förändrade klimatförhållanden och hantera dagvatten på ett hållbart sätt. De nya tekniska lösningar för omhändertagande av såväl spillvatten som dagvatten som utvecklas inom Norra Djurgårdsstaden och bör vara vägledande för andra stadsbyggnadsprojekt.

Fokusområde 2.8 bedöms aktuellt.

Flera viktiga styrdokument som berör energilösningar och tekniska försörjningssystem har tillkommit sedan översiktsplanens antagande:

- Miljöprogram 2012-2015
- Energiplan
- Åtgärdsplan för klimat- och energi
- Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050
- Handlingsplan för insamling av matavfall för biologisk behandling

Konkurrens om marken för områden och anläggningar för Stockholms tekniska försörjning behöver förtydligas, liksom vikten av stadens hamnar.

Nya tekniska lösningar för omhändertagande av dagvatten som utvecklas inom bland annat Norra Djurgårdsstaden visar vägen för andra stadsbyggnadsprojekt (Norra Djurgårdsstaden).

Kulturens betydelse i byggandet av en hållbar stad bör framgå tydligare och kulturmiljöfrågor bör lyftas fram på ett bättre sätt.

Utvecklingen inom områdena miljö, hälsa och säkerhet går mycket fort. Nya styrdokument och kunskapsunderlag får stor påverkan på planeringsinriktningarnas aktualitet.

En klimatanpassningsstrategi behöver tas fram på stadsövergripande nivå.

2.9 En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden

Ett flertal nya styrdokument med påverkan på planeringsinriktningarna har tagits fram eller är under framtagande. T.ex. har en stadsövergripande kulturvision antagits, för att markera kulturens betydelse i stadens utveckling. Översynen av fokusområdet visar att kulturens betydelse i byggandet av en hållbar stad bör framgå tydligare och relateras till fler frågor, såsom utbildning, innovation och social hållbarhet. Med tanke på den expansiva utvecklingsfas staden är inne i är stadsbyggnadskontoret uppfattning att kulturmiljöfrågor behöver lyftas fram på ett bättre sätt. Vidare arbete i samband med uppdatering av översiktsplanen får visa hur kulturlivs- och kulturmiljöfrågorna kan belysas bättre.

Fokusområde 2.9 bedöms inaktuellt.

2.10 Miljö, hälsa och säkerhet i en tät storstad

Utvecklingen inom områdena miljö, hälsa och säkerhet går mycket fort. Frågorna har stor dignitet i planeringen och bidrar till att göra stadsbyggandet mer komplext. Såväl inom buller och hantering av olycksrisker, som luftkvalitet och klimatanpassning har en stor mängd nya styrdokument och kunskapsunderlag tagits fram. Detta får stor påverkan på planeringsinriktningarnas aktualitet.

Gällande buller ger den nuvarande planeringsinriktningen inte tillräcklig vägledning och behöver kompletteras med de juridiska förutsättningar för att hantera buller enligt PBL som är under statlig utveckling. Luftkvalitetens påverkan på hälsoperspektivet bör beaktas i större utsträckning.

Risk- och säkerhetsperspektiven i planeringen behöver kompletteras med stadens målbild, värderingskriterier och strategier för hur miljöpåverkan från infrastruktur och verksamheter ska hanteras. Översiktsplanen behöver tydligare ställningstaganden gällande stadens intentioner för stadsutveckling i potentiellt riskexponerade lägen, samt hantering av dessa risker.

Översiktsplanen ska ge en samlad bild av avsedd mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling, där behovet av klimatanpassning tillgodosätts. Vikten av dagvattenhantering i stadsbyggandet bör ytterligare poängteras, då en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering ger positiva effekter. Det är viktigt att mark- och vattenområden vid nybyggnation utformas för att klara kommande klimatförändringar.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att arbetet med att anpassa staden till ett förändrat klimat behöver utvecklas. En klimatanpassningsstrategi eller motsvarande bör tas fram på stadsövergripande nivå, baserad på analyser av klimatrelaterade risker. Kopplat till detta behövs en kriteriemodell för att prioritera mellan olika klimatanpassningsåtgärder. I fortsatt översiktsplanering behöver staden ta ställning till hur olika aspekter på ett förändrat klimat kan ges ett större utrymme. Detta bör ske i samverkan med stadens övergripande säkerhetsorganisation i samband med arbetet för kommunens risk- och sårbarhetsanalyser.

Program för större områden bedöms vara ett viktigt instrument för hantering av de miljöfrågor som hanteras inom ramen för fokusområdet.

Fokusområde 2.10 bedöms inaktuellt.

STADSUTVECKLINGSSTRATEGIER

Detta avsnitt relaterar till kapitel 3 i översiktsplanen om stadsutvecklingsstrategier för en hållbar tillväxt. Nedan redovisas en bedömning av stadsutvecklingsstrategiernas aktualitet och utmaningar kring strategiernas genomförande. På karta sid 30 redovisas antal lägenheter och projekt beslutade i start-pm för detaljplaner och program efter översiktsplanens antagande.

Strategi 1: Fortsätt att stärka centrala Stockholm

Dagens stadsutveckling går i huvudsak i linje med översiktsplanens inriktning att stärka centrala Stockholm. Här finns ett högt förtätningsstryck, en stark vilja hos stadens politiker och en god förankring på stadens förvaltningar och bolag. Den centrala staden omfattar mer än hälften av antalet planerade lägenheter i Stockholm sedan översiktsplanen antogs, och står också för en stor del av det totala antalet planärenden (se karta s. 30).

Noder och stadsutvecklingsområden

I innerstaden pågår arbete med att utveckla de utpekade noderna Slussen, Fridhemsplan, Odenplan och Albano. Ett program för City tas fram och i övriga utpekade stadsutvecklingsområden planeras och byggs nya stadsdelar med Promenadstaden som tydlig utgångspunkt. De stadsutvecklingsområden som pekades ut i stadens Översiktsplan 99, såsom Hammarby Sjöstad och Nordvästra Kungsholmen, är inne i sina sista utbyggnadsetapper, medan detaljplanering pågår i senare utpekade områden som Årstafältet och Söderstaden. De miljöer som växer fram har generellt en hög täthet, ett sammankopplat gatunät och en relativt stor blandning av verksamheter, bostäder och service. Gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras i de flesta fall framför biltrafik, i linje med stadens Framkomlighetsstrategi.

Kompletteringar i den centrala stadens utvidgning

Ett stort antal planprojekt pågår också *utanför* utpekade stadsutvecklingsområden. I huvudsak är det små "gluggar" som fylls igen med nya bostadshus i närförorter som Årsta och Hammarbyhöjden. Tillkommande bebyggelse inordnas i den befintliga strukturen med en begränsad ökning i täthet som följd. Några större programarbeten har också genomförts, tex för stadsdelarna Aspudden-Midsommarkransen. Programmen bygger på en djupare analys och helhetssyn, men föreslår generellt inga mer genomgripande förändringar av strukturen.

Tydligare definition av centrala stadens utvidgning

Begreppet "Den centrala stadens utvidgning" ger utrymme för olika tolkningar och förväntningar. Det har visat sig svårt att åstadkomma innerstadens täthet, struktur eller serviceförutsättningar i vissa av de berörda stadsdelarna. Det framgår inte på vilket sätt de äldre miljöerna ska omvandlas (vilken struktur, vilken täthet) och hur detta ska genomföras. Det är också oklart vad som definierar gränsen för den centrala stadens utvidgning. Det stora förtätningsstrycket berör idag ett större geografiskt område, och det är svårt att se någon egentlig skillnad i stadens bedömning av projektförslag utanför och innanför gränsen.

Sammanfattning av strategi 1

Planeringen för att utveckla de centrala delarna av Stockholm fortsätter med en rad stadsutvecklingsområden i närheten av innerstaden. En tät och mångsidig stad i dessa delar av regionen främjar Stockholms konkurrenskraft, ger förutsättningar för ett hållbart resande och knyter samman områden som tidigare varit avskilda från varandra. En förtätning av närförorter är en del i att utvidga den centrala staden.

Mer än hälften av antalet planerade lägenheter ligger inom den centrala staden.

Kompletteringsprojekt som görs utanför utpekade stadsutvecklingsområden medför generellt inga genomgripande strukturförändringar och ger därmed en begränsad ökning i täthet.